

Príprava nového poľovníckeho zákona: Vyjadrenie k navrhovaným zákazom vybraných krmív

Ing. Matúš Rajský, PhD.

NPPC - Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra

Stavy raticovej zveri dosiahli na Slovensku historické maximá. **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR zaradilo medzi priority zníženie škôd, čo je aj v kontexte požiadaviek spoločnosti.** V rámci pripravovaného poľovníckeho zákona sa objavili návrhy celoplošných zákazov jadrových a dužinatých krmív a dokonca aj siláží. Odporcovia krmív však buď nemajú jasné vysvetlenia pre svoje návrhy alebo uvádzajú dôvody ako napr. zníženie výživnej hodnoty potravy, čím sa vraj dosiahne zníženie stavov raticovej zveri, a tým aj zníženie škôd. Ministerstvo nás požiadalo, aby sme sa vyjadrili k týmto návrhom.

Téma prikrmovania je náročná. V posledných rokoch bolo používanie krmív diskutované aj v ďalších krajinách. Jedna vec je však tlmieť možnosti prikrmovania a druhá vec je podložiť zákazy neodbornými zdôvodneniami. Ako môže eliminácia malých množstiev jačmeňa, jabĺk alebo trávnej siláže z krmidiel ovplyvniť výživové podmienky zveri v kultúrnej krajine Slovenska, ktorá samotná už poskytuje veľké množstvo energeticky bohatej potravy s podobným živinovým zložením ako krmivá? **Vysoký potravinový potenciál krajiny umožňuje prosperovať vysokým stavom zveri.** Znížiť reprodukciu alebo jej prežívanie obmedzením krmív je možné dosiahnuť iba v maštali alebo ohrade u zvierat, ktoré sú odkázané na krmivá.

Nový zákon síce ešte nemáme, ale máme tu iné platné obmedzenie, a to opatrenie proti africkému moru ošípaných u diviakov. V rámci neho je už šiesty rok celoplošne zakázané prikrmovať všetku raticovú zver obilím. Aplikáciu tohto zákazu je možné považovať za najväčší krmný experiment na Slovensku ale ako sa ukázalo, k poklesu stavov prežívavej zveri a ani škôd ohryzom nedošlo. A stavy diviakov poklesli v dôsledku intenzívneho lovu a úhynov ale nie v dôsledku zákazu ich prikrmovania.

Navrhovatelia zákazov tiež argumentujú neprirodzenosťou potravy. **Tu je potrebné uviesť, že krajina už nie je takou akou bývala, stala sa výživnejšou pre zver.** Preto odporúčame, pri posudzovaní krmív prihliadať na obsah živín a energie a na to, či sa v danom prostredí bez pričinenia poľovníkov vyskytujú. Žalude a ďalšie semená sú bohaté na škrob a bukvice sú bohaté na tuk, čiže tu máme potravu podobnú obilii. Lány kukurice sú zveri k dispozícii ešte aj októbri až decembri a pozberové zvyšky prijíma zver až do jari. Zelené agrárne oziminy s obzvlášť vysokým obsahom bielkovín a minerálnych látok sú mimoriadne výživnou pašou, kým v minulosti zver mala ako zimnú pašu k dispozícii iba starú málo výživnú trávu. Jablko padnuté zo stromu by malo byť povolené ale jablko položené do krmidla zakázané? **Veľké množstvá kukurice na poli budú zverou legálne konzumované ale malé množstvo kukurice v krmidle zakázané?** Pozberové zvyšky kukurice hnijúce na poli budú v súlade s legislatívou ale keby ich poľovník uložil do krmidla, pôjde o zakázaný spôsob? A čo vkladanie žaludov do krmidiel? Žalude majú podobnú výživnú hodnotu ako napr. jačmeň. Na pasienkoch a lúkach sa nachádza z pohľadu botanického zloženia umelo upravená skladba kultúrnych tráv, ich hybridov, ďatelínovín a vybraných bylín. **Je seno z umelo vytvoreného porastu prirodzené?** Nie je možné porovnávať vidiek Slovenska s neobývanými oblasťami Ázie alebo Ameriky, kde zver

nenachádza poľnohospodárske kultúry, čiže tam by bolo možné hovoriť o neprirodzenosti vnášania niektorých krmív do prostredia.

Vysoké stavy raticovej zveri nie sú spôsobené prikrmovaním, ktoré v rámci pokrývania jej výživových potrieb tvorí iba malý podiel. **Práveže prikrmovanie môžeme považovať za nástroj manažmentu, ktorým je možné ovplyvňovať plošnú distribúciu zveri a zamedzovať koncentráciám.** Okrem toho zver na Slovensku často prichádza ku krmidlám iba v nočných hodinách. Odporúčame najskôr výrazne znížiť stavy zveri a až potom zakazovať krmivá. **Ak by sa zakázali krmivá pri vysokých stavoch zveri – škody by ešte stúpili.** Zníženie stavov je však brzdené nízkymi výkupnými cenami za divinu. Podľa vyjadrenia poľovníkov, by jeleniu, danieliu a ďalšiu prežúvavú zver lovili intenzívnejšie, v prípade ak by mali adekvátny odbyt. Preto by bolo účinnejšie opatrenie k zníženiu stavov zveri a tým aj škôd vytvoriť možnosti pre efektívnu cestu diviny z revírov na tanier konzumenta. Príkladom je webová stránka určená pre verejnosť iniciovaná Slovenskou poľníckou komorou na ktorej poľovníci umiestňujú svoje ponuky.

Určité obmedzenia v prikrmovaní bude potrebné zaviesť. **Navrhli sme napr. zmeniť minimálne množstvá plánovaných jadrových a dužinatých krmív, za maximálne, čiže nastaviť hornú hranicu.** Zároveň odporúčame zamerať pozornosť na kvalitu, ktorá nedosahuje vyhovujúcu úroveň. Ak je cieľom ponechať možnosť prikrmovania iba senom, je pred tým potrebné vyriešiť problém kvality. Zver bude prijímať nekvalitné seno iba v malom množstve a svoje potreby bude naďalej pokrývať konzumáciou lesných a poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú výživnejšie a atraktívnejšie. Podľa našich analýz, poľovníci predkladajú zveri často iba priemerné a podpriemerné seno, či už z hľadiska nízkej hygienickej kvality alebo aj nízkeho obsahu stráviteľných živín. Je kontraproduktívne tvrdenie, že „zver si z toho ešte niečo vyberie“. Poľovníci bežne získavajú seno od chovateľov dobytká. Stáva sa, že menej kvalitné krmivá, ktoré už farmár neplánuje použiť, ponúkne poľovníkom. Cieľom výroby sena pre dospelý dobytok je maximalizácia objemu a čím je porast pri kosení starší, tým je pre zver menej atraktívny. Dospelý dobytok takéto seno konzumuje aj vzhľadom na to, že je v maštali naň odkázaný a okrem toho farmár pridáva k senu siláž, dužinaté a jadrové krmivá zmiešané do krmnej dávky. Skúste sa opýtať farmára na seno, ktoré dáva teľatám. Seno pre teľatá je výživnejšie a chutnejšie a preto vhodnejšie pre prežúvavú zver.

Dlhodobým výskumom vo výžive jelenej aj srnčej zveri sa potvrdilo, že prikrmovaním zodpovedajúcim potrebám zveri je možné dosiahnuť zníženie ohryzu drevín. Je rozdiel, či jelenica pokryje v zime svoju dennú potrebu 5-10 kg dužinatej potravy konzumáciou biomasy v lese a na poli alebo naopak prostredníctvom atraktívnych krmív. Opakovane sa potvrdilo, že keď sa k senu pridá výživnejšie krmivo, ohryz klesá. Snahu poľníckeho manažmentu pri znižovaní škôd však negatívne ovplyvňuje vyrušovanie zveri rôznymi ľudskými aktivitami v dôsledku ktorých zver nenavštevuje krmidlá úmerne svojim potrebám ale spravidla iba v noci. Cieľom predchádzajúcich myšlienok bolo objektívne posúdenie navrhovaných celoplošných zákazov krmív v kontexte výživy zveri a predpokladaného vplyvu na stavy zveri a vývoj škôd. Je potrebné z tohto pohľadu rozlišovať horské revíry a nížinné revíry s rozdielnym potravinovým potenciálom. Tam kde sa energeticky bohatá potrava nevyskytuje, tam by ju nemali predkladať ani poľovníci. Popri tom nevidíme dôvod zakázať trávnu siláž, ktorú je naopak možné odporúčať. Navrhujeme ponechať poľníckym manažérom možnosť odbornej starostlivosti o zver, okrem už vyššie uvedených dôvodov aj vzhľadom na to, že zver prikrmuje z vlastných prostriedkov a nie verejných zdrojov.